

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1586. Soc. 47.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

Eborensi Collegiis habitæ in diversis oppidis missiones. Erecta non pauca sodalitia ad Christianos fovendos mores. In cæteris Collegiis paribus studiis consultum animarum bono. In Angola semper de nostris aliqui castra sequebantur ad milites juvandos. P. Balthasar Alphonfus excurrit in Congum Christianos exculturus.

Annus 1586. Soc. 47.

I.

Profecti ad
Indiam cum
Legatis Japo-
nensibus,

AD Indiam cum Legatis Japonensibus abiere unus supra triginta, sexdecim Lusitani, cæteri diversarum gentium. Cum Legatis in navi S. Philippi ferebantur undeviginti, reliqui in alia *Garajao* dicta, & sanctissimo JESU Nomini dicata, quibus præerat P. Arias Souza Scalabitanus, vir præcipuæ nobilitatis, agebat tunc Pro-rectorem Eborensis Collegii. Aprilis 13. naves in altum provectæ. Nostri omnes, & Legati sospites intrarunt Goënsem portum. Japonenses ex India in patriam suam delati salvi, & incolumes, pleni donis Principum Europæ, apud suos Majestatem Ecclesiæ Romanæ, & Christianorum Regum opes, amplaque regna testati. Societati nostræ fecere nomen. Rex Philippus iussit expensas Legatorum tum Ulyssipone, tum in itinere Indico.

Profecti ad
Angolam.

2. Quâ die profectæ naves Indicæ, solverunt ad Angolam sex, in quibus trecenti epibatæ, ac de nostris Joannes Crucius, & Franciscus Nunius non sacerdotes vehebantur, ut auxiliarentur illic strenuè obeuntibus nostra ministeria.

Res Domus
Professæ.

3. Ulyssipone id temporis viguit ea de nostris opinio, ut illi sustinendæ vix fuerit Domus Professæ nimio labore onerata. Refertur mensibus Julio, & Augusto peractas de sacro suggesto conciones octoginta; Septembri, & Octobri quinquaginta quatuor; Novembri, ac Decembri decem supra centum. Par fuit numerus aliis anni mensibus. Non putabant externi celebritates festorum ad votum exornari, nisi vocaretur de societate concionator.

Exulant Co-
mædi,

4. Juvante Cardinali Alberto nostrorum zelum adversus comædos, id est, bonorum morum communem pestilentiam, & corruptionem, indictum ipsi exilium. Cum negotium urgebatur, venire in Domum Professam præcipua ejus hominum facis capita, promittunt Patribus daturos se quot annis dotem pro maritandis quinque puellis orphanis, & redimendis de potestate Maurorum captivis totidem. Risere Patres liberalitatem bonis moribus noxiam; & ipsi comædi Ulyssipone pulsi.

Mauri con-
versi.

5. Magnus proventus è Domo Catechumenorum collectus. Mauri plurimi sunt instructi fidei mysteriis, & sacro baptismate abluti. Unus è nobilioribus domesticis Xarifi vir prudens, & in rebus agendis consideratus, dum præsens est aliorum baptismato, sensit intus ardens desiderium amplectendi Christiana sacra; vocanti DEO paruit. Rex Philippus illi dari jussit pro alimentis cruciatum unum diebus singulis, dum viveret. Idem imperavit Xarifum migrare ex Alvalade Ulyssiponem, ibique habitare. Bis Professam Domum ingressus, ubi à nostris exceptus plurimis benevolentia signis. Ut erat propensus ad geographiam, rogavit Præpositum, aliquem de nostris sibi Magistrum concedi, à quo Geographiam edoceretur. Gestus illi mos. Sacerdos unus illum in eam rem statis diebus conveniebat, sperans motum iri ad Mahometis superstitionem deserendam.

Xarifus edo-
cetur Geogra-
phiam.

Cessat ver-
beratio.

6. Verberatio per Quadragesimam cessavit in templo Domus Professæ. Erant ea tempora suspitione plena. Timebantur immodici congressus populi, nec sub prætextu operis pii foverentur noxia seditionum consilia. Idcirco pius ille mos omisus, ut temporarij serviretur.

Missiones,

7. P. Ludovicus Moralius è Domo Professæ, rogante Duce Brigantino, Villavissosæ missionem habuit. P. Joannes Lucena Scalabi. Ut erant ambo concionatores egregii, ac DEO pleni, multo proventu seminârunt verbum Dei. P. Petrus

P. Petrus Lopius Cetobricam excoluit. P. Ignatius Martinus per hos annos explicationibus catechesis, & innumeris artificibus totam Ulyssiponem in opera virtutum incendebat. Nonnunquam disposuit instar supplicationis longum agmen portantium ad carceres aquæ lagenas. Procedebant sæpe tercentum viri pii, & graves. Suis locis permitti Mulicorum chori reddebant spectaculum jucundissimum. Aliàs convehabant cophinos epulis refertos, ejusmodi harmoniæ concentu plebem recreante. Ignatius Imperatoris instar arundine oblongâ regebat agmen, unâ cum pueris canebat litanias. Mirificè Cardinalis Albertus piis hîc spectaculis gavisus fuerat.

8. Non tacenda est piissima industria Coadjutorum Domûs Professæ. Appulsa est Ulyssiponem classis regia plena Cantabrico milite; dispersus per urbem passim excitabat rixas, & jurgia. His reprimendis focii adjutores bini & bini urbem perambulant; ubicunque viderant manipulos Cantabrorum, accedunt, saluant humanissimè, ac permisso sermone ad confessionem exhortantur, suadentes, adeant Domum Professam, ibi Confessarios assidere, quâcunque vellent horâ. Res contigit ex voto: nam & secuta quies in urbe, & magnus Cantabrorum numerus sacrum tribunal frequentavit.

Nostrorum Coadjutorum pia industria.

9. Ex eadem Domo Professæ iter suscepit æternum 11. Julii Franciscus Mascarenius adolescens primæ Nobilitatis, natus Monte majore novo. Postremis octo diebus non admittit se adeuntes, ut liberius Deo vacaret. Nulli rei magis studuit, quàm virtuti. Die 5. Octobris secutus est P. Antonius Delgadus Portuensis, religiosus notæ virtutis, sui contemptor, aliorum æstimator. Nichil in vestitu, victu, aut habitatione voluit singulare, etiamsi id poscerent illius morbi, qui multi fuerunt. Vix baculo sustentabat corpus; sed non ideo passus ad suum cubiculum venire Confessarium, minus apportari Eucharistiam. Obiit ætatis anno quinquagesimo octavo, Societatis octavo supra trigessimum.

Obit Franciscus Mascarenius. Antonius Delgadus.

10. Eboræ scholasticorum exempla tot, ac tam pulchra luxerant, ut vel in viris religiosis essent spectabilia. Locupletiores auxiliabantur scholasticis egenis. Scholastici unius Gymnasii communi consensu aluere per annum, ac vestière scholasticum pauperem. Alter adolescens piissimus sciens fæminam honestam, quod peplo carebat, ab audiendo sacro prohiberi, de suo peplum emit, ac donavit. Alius sibi curæ habuit addictos carceri, quærebat ipsis subsidia. Eisdem suasit verberationem sextis quadagesimæ feriis, & supplicationem intra carcerem, aliâque virtutis opera. Plurimi intra Collegium peregerunt exercitia S. P. Ignatii. Idem fecit Lupius Soarius Inquisitor, tantumque sensit animæ profectum, ut easdem exercitationes quotannis se repetiturum sponderet.

Virtus scholasticorum Eboræ.

11. Bejæ per verum jejunium unus ex Eborensi Collegio missionem habens instituit Sodalitatem Virginis à Corona. Idem Archiepiscopum illac prætereuntem certum fecit de Clericorum ignorantia, ac suasit, ut erigeret cathedram Moralis scientiæ, & obligaret pœnis lectioni interesse Clericos. Omnia bonus Præsul exequitur. Non desuere missiones aliæ. Ut constet, quàm sint proficui sermones de Deo cum externis, accidit, ut socius Coadjutor ad negotium Collegii extra urbem pergens se conjungeret aliquot vitis externis: more suo inseruit sermonem de rebus ad æternam salutem pertinentibus; quibus unus permotus, sub pallio occultatum protulit sclopetum, ac tradens socio, scias, inquit, à diebus tribus me quære occasione inimicum occidendi; modo unâ cum sclopeto depono insensum animum.

Missiones ex Collegio Eborensi.

12. Conimbricæ undeviginti Academicis proposita puncta meditationum ex S. Parentis exercitationibus, paratis ad id quinque cubiculis. Præter hos Nobiles aliorum votis satisfieri non poterat. Cardinali Alberto petente, quatuor missi ad erudiendos incolas Prioratûs Cratensis. Franciscus Cardozus, & Laurentius Paiva comitati Guardiensem Episcopum lustrantem primò dicecesim. Singulis diebus post Vesperas è duobus unus in templo Cathedrali edocebat Canonicos, & cæteros clericos moralem scientiam. Per suajum Episcopo,

Collegium Conimbricense.

ut

ut aperiret ludum pro pueris egentioribus, qui cum elementis perdiscerent doctrinam Christianam.

Molestia ab
Ulyssiponenſi
Archiepiſ-
copo.

13. Michaël Caſtrius Ulyſſiponenſis Archiepiſcopus non parùm moleſtiæ nobis attulit. P. Ludovicus Alvarus feſto S. Jacobi concionabatur in regio ſacello. Non defuit, qui contra rei veritatem diceret Archiepiſcopo, Ludovicum adverſus ipſum licenter declamãſſe. Fidem adhibuit. Scribit in charta nonnulla de rebus fidei Chriſtianæ capita; vocat ad ſe Ludovicum, imperat, manu applicatã Breviario juraret, reſponſurum ad quæſita, & nihil manuſcriptum ſuis majoribus. Juravit Ludovicus, credens, id eſſe Inquiſitionis negotium. Ocyùs per notata capita de purgatorio, de ſacris imaginibus, de obedientia Præſulibus præſtanda, aliſque, Patrem interrogat, an illi occurreret Scripturæ ſacræ locus, quo veritas illa comprobaretur. Eo reſpondente, quæ occurrerent; Archiepiſcopus jam non capiens intus urentem iram, Eccur, ait, tu hæc & illa contra me pronunciãſti de ſuggeſto regii ſacelli? Miratur Ludovicus calumniam; ad verbum concionis partem, in qua locutus de Episcopis, repetit, adjicitque, ni crederet, juberet è domo Profeſſa authographum apportari.

14. Notarius ad id ab Archiepiſcopo adhibitus omnia in charta exaravit, & ex mandato Præſulis addidit hæc verba: *Interrogatus, an eſſet locutus contra Episcopos? reſpondit, non.* Juſſus Pater ſubſignare chartam fecit invitè, ne magis Archiepiſcopum irritaret. Omiſſis aliis in rem; ſecretum Archiepiſcopus non ſervavit. Id poſtremò cognitum P. Petro Fonſecæ domus Præpoſito. Queritur apud Albertum, quòd Archiepiſcopus jus noſtrum violaverat, juridiſtionem exercens in perſonam ſibi non ſubditam. Allocutus Prorex Archiepiſcopum, qui poſt multa laceravit chartam. P. Fonſeca Ludovicum reprehendit, tum quòd coram Notario publicè jurãſſet ſine legitimi Superioris facultate, tum quòd ſecreto non obligante rem texiſſet. Deinde ne Regem, aut Cardinalem, néve Archiepiſcopum offenderet, ſeceliſit Eboram, ibiq; vixit ad vitæ ſuæ glorioſum finem.

Annus 1587. Soc. 48.

Conventus
Provinciæ.

Aprili menſe coacta Provinciæ Comitia, Præſide Sebaſtiano Morolio Provinciæ Moderatore. Electus Franciſcus Gouvea, & ſecundo loco Johannes Correa, hic Conimbriceniſis, ille Eboreniſis Collegii Rector. Ignatius Martinius Patres conſcriptos recreaturus, puerum inſignivit laureã Doctõris Chriſtianæ doctrinæ. Id peractum imitando cunctam Academiarum in conferendo gradu cæremoniam, præcellenti muſicã, & donis litterariis jucunditatem augmentibus.

Ignatii Mar-
tini indefeſſa
cura.

2. Ignatius vexillis, quæ ferebant pueri, cum prodibat explicaturus catecheſim, adjecit unum B. Virginis nuncupatã de doctrina; unde orta in templo noſtro celeberrima illa Sodalitas. Nigros Ignatius ſic reddidit ſibi amicos, & benevolos, ut certis diebus cum ipſis longo agmine proceſſerit ad explicandam catecheſim. Nonnunquam ibat cum pueris in ſcapa ad triremes regiãs, ut militem, & ſcalmo addictos inſtrueret. Pueri Lauretana Virginis elogia inter undas concinebant. Idem præſtitere, cum Euchariſtia ad ægros deferretur: quæ pia conſuetudo in hanc diem perſeverat. Penè diebus ſingulis invenerat artificia ad pietatem fovendam, & erudiendas, ac ſalvandas animas.

Profeſſi ad
Braſiliam.

3. Suppetias ivere Braſilis decem: Martialis Beliartius, Ulyſſiponenſis, futurus Provincialis; Franciſcus Soarius, qui anno ſuperiore captus fuerat à piratis; Marcus Coſta, Henricus Gomiſ, omnes Profeſſi: P. Emmanuel Fernandus Coadjutor ſpiritualis: Dominicus Coëlius nondum initiatus, qui poſtea bis rexit eam Provinciã. Cateri erant Coadjutores, Paulus Pintus, Didacus Gomiſ